

Анисова Ч.С.

АЗЫРКЫ ШАРТТАРДАГЫ КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТИНИН СОЦИАЛДЫК РОЛУ

Анисова Ч.С.

СОЦИАЛЬНАЯ РОЛЬ КЫРГЫЗСКОГО ГОСУДАРСТВА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Ch.S. Anisova

SOCIAL ROLE OF THE KYRGYZ STATE IN MODERN CONDITIONS

УДК: 316. 3: 321 (575.2).

Бул макалада, азыркы шарттардагы кыргыз мамлекетинин социалдык ролун ачып көрсөтүүгө аракеттер жасалды. Азыркы дүйнөдөгү эң жогорку даражада социалдык багыттагы европалык өлкөлөр – Германия, Франция, Скандинавия сыяктуу мамлекеттердин жогорку деңгээлдеги жашоо, социалдык корголгондугун өздөрүнүн өнүгүү максаты катарында тандап алган Кыргызстандын базар экономикасынын шарттарындагы негизги максаты аныкталды. Биздин өлкөнүн өнүгүү азыркы этабындагы социалдык саясаттын эң эле приоритеттүү көйгөйлөрү талданды.

Негизги сөздөр: социалдык мамлекет, укуктук мамлекет, социалдык саясат, либералдык демократия, базар экономикасы, жеке ишкердик, теңчилик, эркиндик, тилектештик, социалдык акыйкаттык, тең укуктуулук, социалдык-экономикалык мамилелер.

В данной статье были приняты попытки раскрыть социальную роль кыргызского государства в современных условиях. Определена основная цель Кыргызстана в условиях рыночной экономики, который в качестве своей цели развития выбрал жизнь на высшем уровне, социальную защищенность на примере европейских стран наивысшего уровня в социальном плане в нынешнем мире – таких государств как Германия, Франция, Скандинавия. Проанализированы самые приоритетные проблемы социальной политики на нынешнем этапе развития нашей страны.

Ключевые слова: социальное государство, правовое государство, социальная политика, либеральная демократия, рыночная экономика, предпринимательство, равенство, свобода, солидарность, социальная справедливость, равноправие, социально-экономические отношения.

This article covers the efforts to disclose the social role of the Kyrgyz State in modern conditions. The main target of Kyrgyzstan in market economy conditions is identified. Kyrgyzstan chose life at the highest level, social security on the example of European countries, the highest level in today's world social plan of such countries as Germany, France and Scandinavia as a target of its development. The most priority problems of social policy at the current stage of our country development are analyzed.

Key words: social state, law-bound state, social policy, liberal democracy, market economy, entrepreneurship, equality, freedom, solidarity, social justice, legal equality, social and economic relations.

Азыркы дүйнөдө эң жогорку даражада социалдык багыттагы мамлекеттер жана тажрыйба

жүзүндө жогорку деңгээлдеги жашоо, социалдык корголгондук негизинен европалык өлкөлөр – Германия, Франция, Скандинавия өлкөлөрү ошондой эле Израиль, Канада үчүн мүнөздүү. Ушул эле парадигманы өздөрүнүн өнүгүү максаты катарында Кытай, Россия, Беларусь, Казахстан, Тажикстан, Украина, Кыргызстан жана башка бир катар КМШ өлкөлөрү, тез өнүгүп жатышкан Латын Америкасы, Чыгыш Араб өлкөлөрү тандап алышты. Талаптуулук менен айтканда да, аталган үлгүлөрдүн бирөө да эч жерде таза түрдө жашабайт жана бүгүнкү түшүнүк боюнча социалдык мамлекеттин бардык принциптери иш жүзүнө ашты жана ахлак – адептик илгерилөө мыктылыкка жетишти деп араң дегенде айтууга мүмкүн.

Бардык ахлак – адептик илгерилөөнүн негизги өбөлгөсү укуктук мамлекет болуп саналат, анын эң улуу касиеттүү, эң бийик жана кебелбес негизи эркиндик.

Либералдык демократия эркиндикти (liberty) башка бардык баалуулуктардан жогору коёт. Либералдык салттын өкүлдөрүнүн (Дж. Милль, Токвиль) көз караштары боюнча, жарандык коом – жашоонун булагынын мазмуну жана баалуулугу [2, 61-б.]. Белгиленген мамлекет тибин демократиялык мамлекет же дагы тагыраак либералдык – демократиялык социалдык мамлекет деп атаса болот. Бул системанын эң маанилүү институционалдык составдык бөлүгү жана белгилери деп төмөнкүлөрдү эсептөөгө болот:

- Демонopolдoштyруу – ички рынокто конкуренттик чөйрөнү түзүү үчүн, мамлекет монополиялардын ишмердүүлүгүн чектеп, экономикалык комплекстүү жана мыйзамдуу иш-аракеттерди жүргүзөт. Демонopolдoштyруу – рынок экономикасынын бирден – бир категориясы, конкуренцияга жөндөмдүү чарба субъектеринин: ишканалардын, фирмалардын, компаниялардын ишмердүүлүгүн кеңейтип, рынокту либералдаштыруу жүргүзүлөт. Бардык өлкөлөрдө майда жана орто бизнестерди сактап калуу үчүн, антимонополдук мыйзамды иштеп чыгат.

Рынокту либералдаштыруу бул: базар экономикасынын нормалдуу иштөөсүнө тоскоолдук кылып жаткан мамлекеттик чектөөнү алып салуу:

- баанын жана айлык акынын үстүнөн болгон мамлекеттик көзөмөлдү жоюу;

- экспортко тыюу салууну токтотуу;
- импорт квотторун колдонуудан баш тартуу;
- салыктарды жана бажы кызматтарын (тышка алып чыгуучу жана ичке алып кирүүчү товардан алынуучу өкмөттүк салык) жана башкаларды төмөндөтүү.

Эркин базар экономикасы, анын башкы негизи жана кыймылдаткыч күчү болуп жеке ишкердик демилгесинин чыгышы, ал бүткүл экономикалык түзүлүшкө эң чоң таасирин тийгизет, социалдык программалар үчүн бай каражаттарды бөлүүгө мүмкүндүк берет жана инсандын бардык тиричилик аракетинде көрсөтүлгөн эркиндигинин эң маанилүү негизи болот.

- Инсандын жана башка бардык социалдык субъектердин толук чөйрөлөрүндө жана алардын бардык ишинде көрсөтүлгөн эркиндикти толук камсыз кылуу; эркиндикти чен боюнча гана чектөөнүн (мыйзамдын негизинде гана) артында, бирөөнүн эркиндиги башкалардын эркиндигин бузууга алып барат деген түшүнүк турат; буга байланыштуу көп жылдык өнүгүү менен гуманитардык теорияны жана алдыңкы коомдук-саясий тажрыйба менен адамдын, жарандын укук жыйындысын бүт ачып көрсөтүүнү камсыз кылуучу натыйжалуу аракеттенүүчү борбордоштурулган системанын болгону.

- Саясий демократиянын болгону, саясий плюрализм шарттарында жарандардын оюн эркин билдирүү жолу менен, башкача айтканда бийликти институттарды калыптандыруу, бул институттардын ишин, мамлекеттик аппараттын органдарын жана алардын кызмат адамдарын активдүү коомдук көзөмөлдөөнү камсыз кылуу; бардык жарандардын жана алардын бирикмелеринин саясий жана укуктук теңдиги, тартиптин болгондугу, анын алдында көпчүлүк менен чечимдерди кабыл алуу азчылыктын укуктарын жана кызыкчылыктарын камсыздоо менен айкалышы.

- Мамлекеттин, анын бардык органдарынын жана кызматкер адамдарынын, ошондой эле бардык жарандарынын жана башка социалдык субъектеринин орнотулган укуктук тартиптин алкагында катуу талаптуулук менен иштөөлөрү (“укуктук мамлекет”).

Социалдык мамлекеттин башка дагы бир катар өзгөчөлүктөрүн бөлүп көрсөтүшөт – жетекчилик буюрма эмес, бирок мамлекеттин дайыма социалдык базар чарбасынын жана социалдык жашоонун абалына кызыгып көз салуусу жана көбүнчө шарттарды түзүү жолу менен экономикага, социалдык процесстерге “кийлигишүүсү”, керектүү нукка багытталган эркин агенттердин өз алдынча программалоочу чарбалык иштерди (мыйзам нормалары, экономикалык рычагдар – салыктар, баалар, насыялар, жеңилдиктер) бир эле убакта базар чаржайытынын жана башкаруунун ээнбаштыгына жол бербей жүргүзүүсү.

Заманбап шарттарындагы мамлекеттин социалдык ролу жөнүндөгү маселе – бул саясий, экономикалык эле эмес керек болсо нравалык да маселе болуп саналат. Мамлекет менен жарандын өз ара мамилесин жалаң гана формалдуу юридикалык аспектилерге түртө салуу мүмкүн эмес. Базар мамилелеринин жазылбаган мыйзамдарынын иш-аракетинин негизинде калыптанган кырдаалдарды нравалык чен өлчөмдөр менен ченөө либералдык теорияларга мүнөздүү көрүнүш. Бул теориялардын тарапкерлеринин пикирине ылайык: теңчилик жана эркиндик принциптерин тилектештик толуктап турушу керек.

Ал эми биздин республикабызда жүрүп, өнүгүп жаткан процесстер нравалуулук тилектештик принциптерине карама-каршы келип жаткандыгы жашыруун эмес. Экономикадагы башкы кыймылдаткыч күч азыркы учурда экономикалык өзүм билемдик болууда. Экономикалык турмушта тартипке салынбаган жана стихиялуу түрдө болуп өткөн мамлекеттик менчикти менчиктештирүү процесси мурдагы мамлекеттик монополиялардын корпоративдик монополияларга айлануусуна алып келди. Анын айынан чыныгы атаандаштык алсырады да, ортомчулук ишмердүүлүктүн натыйжасында өндүрүш болуп көрбөгөндөй төмөндөдү. Бул болсо өз кезегинде айрым адамдардын топторунун колуна эбегейсиз байлык топтолуп, калктын басымдуу массасы болсо болуп көрбөгөндөй жакырланды. Менчиктештирүү менен демонополдошуунун айынан теңсиздикти теңдештирүү маселесин аркы пландарга жылдырбастан, баштапкы «бирдей мүмкүнчүлүктөр» принцибинин бузулушуна алып келди десек болот. Себеби индивиддердин теңчилик жана автономдуулук идеясы экономикалык процесстердин старттык учурунда эле бузулган болучу.

Демек «индивиддердин басымдуу бөлүгү жеке менчикке болгон кепилденген укукка ээ эмес, азыркыдай шартта индивиддин өсүп жаткан автономдуулугу жөнүндө ишенимдүүлүк менен айта алабызбы?» деген суроо туулушу мүмкүн. Албетте буга жок деген гана жооп болушу мүмкүн. «Бирдей мүмкүнчүлүктөрдүн» либералдык доктринасынын негизги принциптерин бузуу менен «базар экономикасынын шарттарында теңсиздикти болтурбай коюуга мүмкүн эместиги» жөнүндөгү консервативдик окууларды бетибизге кармоо менен биз жарандардын реалдуу турмуштук шарттарына болгон мамлекеттин укуктук-моралдык жоопкерчилигин башкача айтканда мамлекеттин социалдык функциясынан бошотуп коюп жатабыз дегим келет. Бул боюнча орус окумуштуу-изилдөөчүсү Б.Чичерин оюн эн сонун билдирген. Ал калктын элитардык гана катмарларына багытталган экономикалык, саясий эркиндиктердин тарапкери болсо да, «калктын калың катмарынын талаптарына, умтулууларына жана инстиктерине маани бербей коюу опурталдуу» деген ойду айткан. Анын пикиринде: коомго кирип

келген саясий эркиндик элдин сезимин шылдыңдоодон аярлык менен сактанышы керек, демократия, эркиндик деген ураандарга жамынып алып коом үчүн кымбат нерселерге суук колун салбашы зарыл.

Өзүнүкүн жектеп, башкаларды сокур тууроо жеңил ойлуулуктун белгиси. Саясий турмушту иликтегендер туура белгилегендей: башка жерден алынып келген эң ажайып өсүмдүк да жаңы чөйрөдөгү тагдырдын таштандысында калса өнүп кетпегендей эле, ага ылайыктуу кыртышты алдын ала даярдаба са ал өсүмдүк соолуп калаары бышык. Социалдык мамлекеттин өнүгүшүндөгү тандап алган моделден четтеп, башка иштелип чыккан Батыштын, Россиянын социалдык-экономикалык моделдерин түздөн-түз көчүрүп келүүгө болбойт.

Тилекке каршы 20 жылдан ашуун убакыттан бери кимдир бирөөлөрдү туурап, башкалардын саясий системаларын идеал тутуп бирок чоочун принциптер, системалар кыргыз кыртышына өнүгө албай койгонуна күбө болуп келебиз. Мындай шартта мамлекет ишмердүүлүгүн өз өлкөсүнүн «маданий талаасын», каада-салттарын эске алып жүргүзүшү керек. Ооба саясий, турмуштук, маданий каада-салттардын айрымдарынан баш тартууга да туура келет, бирок акырындык менен гана.

Демократиялык процесстерди өнүктүрүү менен коомдук турмуштун экономикалык шарттарынын тыгыз байланышын орустун чоң философу Н.Бердияев төмөндөгүчө белгилеген: «Коомдук турмуштун эки улуу символдоруна болгон «нан» менен «эркиндиктин» өз ара мамилелеринин маселеси өтө татаал, себеби массанын «нан» үчүн болгон күрөшү башталганда «эркиндикти» курмандыкка чалууга туура келет. Рухий жана интеллектуалдык эркиндикти чакан маданий топтор гана коргоого жөндөмдүү.

Демек бул: коомдун консолидациясыз, коомдун бардык катмарларынын тилектештигинин зарылдыгын жана өз ара көз карандылыгын айкындап турат. Ошол эле учурда тилектештикти жана коомдун мүчөлөрүнүн өз ара көз карандылыгын өжөрлүк менен түртмөлөй турган илимий ойду четке кагууга болбойт. Мындай идеяларды аздектеп ошондой эле заманбап дүйнөнүн, алдынкы өлкөлөрдүн тажрыйбасына таянуу менен гана өнүгүүнүн цивилизациялуу жолуна түшүп кетүүгө болот. «Россиялык социалдык турмуштун... өнүгүшүнүн тарыхый, социомаданий, геосаясий жана башка социалдык турмуштун өнүгүү өзгөчөлүгүн эске алуу керек» [3, 45-6.].

Учурда Кыргызстан өнүккөн чет мамлекеттерде (Германия, Швеция, Дания) аткарылып жаткан социалдык милдеттемелерди толук бойдон өзүнө ала албашы мыйзам ченемдүү көрүнүш. Биздин мамлекет андай социалдык милдеттемелерди ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүнө жетиши үчүн татаал жана узак жолду басып өтүшү керек деп ойлойм. Ал үчүн

максаттар так көрсөтүлүп ага жетүүнүн жолдору айкындалышы маанилүү.

Бирок бизге белгилүү болгондой социалдык реформаларды ишке ашырууда мамлекеттин күчү чексиз эмес. Айрым социалдык көйгөйлөрдү мыйзам жолу менен чечүү мүмкүн болбогондой татаалдашкан, кээси сезүүгө мүмкүн болбогондой назик көмүскөдө болсо, үчүнчүлөрү нравалык себептерге өтө эле көз каранды. Рынок мамилелеринин өнүгүшүндө экономикалык, саясий, нравалык аспектилердин татаал жыштыгы социалдык мамлекеттин көйгөйлөрүн, анын программаларын, андагы мамлекеттин милдеттерин тактап чыгуу ар кандай коомдук илимдердин биргелешкен күч аракетинен көз каранды.

Ошондой эле жалаң экономикалык көрсөткүчтөр, чен өлчөмдөр аздык кылат. Мында коомдун рухий-психологиялык абалын «маданий талааны», тарыхый салттарды эске алуу өтө маанилүү. Рынок экономикасына өтүүдө акылгөй социалдык жол – мен күчтүүмүн деген экономисттерге да, рыноктук экономиканы кош колдоп колдогон күчтөргө да ишенип берип койбой турган процесс. Базар экономикасынын мыйзам ченемдүүлүктөрүнө шылтап, социалдык-экономикалык процесстерге көз жумду мамиле кылып коюу мамлекеттин күчүн атайын алсыраткандык. Кытайдын жана башка бир катар мамлекеттердин азыркы өнүгүү жолу ашынган либерализмге аң сезимдүү мамиле кылууга чакырык десек болот.

Демек бул жаатынан алып караганда базар экономикасынын шарттарында социалдык тармакка артыкчылык берген мамлекеттин башкы милдеттеринен болуп: элдердин ортосундагы мамилелеринде социалдык акыйкаттыкты, тең укуктуулукту камсыз кылуу эсептелет. Бул принциптер өз кезегинде социалдык программаларды кеңейтүү, кайрымдуулук ишмердүүлүктөрүн колдоо, баа саясатынын калыптануу процессине таасир этүү аркылуу гана ишке ашырылат. Ал эми баа саясатын жөнгө салууда өндүрүш жана соода тармактарындагы монополизмди жок кылууда мамлекеттин ролу негизинен чоң мааниге ээ.

Бул максаттарды ишке ашырууда элдердин социалдык абалдарын юридикалык түрдө эмес, иш жүзүндө теңдештирүү мамлекеттин узак мөөнөттөгү перспективдүү милдеттеринен болушу керек. Себеби юридикалык теңчилик камсыз кылуу мүмкүн эмес. Бирок бул теңчилик идеясын тануу, жокко чыгаруу эмес, тескерисинче бул идея өз ичине эбегейсиз нравалык потенциалды камтып турганынан кабар берет.

Ошентип, социалдык мамлекеттин негизги максаты – коомдун мүчөлөрүнүн дайыма өсүп туруучу материалдык жана руханий керектөөлөрүн максималдуу канааттандыруу, акырындык менен калктын жашоо деңгээлин жогорулатуу жана

социалдык теңсиздикти жоюу, негизгиси жетиштүү жашоону камсыз кылуу, барынан мурда сапаттуу билим берүү, медициналык жана социалдык тейлөөгө жетишүү. Бул максатты ишке ашырууга жашоо-тиричиликтеги ырашкердик процессинин эффективдүүлүгү зарыл, ал коомдун улуттук жогорку киреше алуусуна жетүүнү бир эле учурда иш күнүнүн узактыгын кыскартуу менен, бош убакытты көбөйтүү аркылуу жетишүүгө шарттайт. Мында социалдык мамлекет башка жарандардын, коомдордун, мамлекеттердин укугун бузуу аркылуу максатка жетүүнүн формаларын четке кагат.

Кыргыз коомчулугунда эмгек мамилелери жаатында жаңы маданий саясат, билим берүү, ден соолукту коргоо, демография, экология ж.б. коомдун жаатында жаңы тармак түзүлүүдө, анда социалдык мамлекеттин жаңы табияты анык болот.

Социалдык мамлекет – укуктук демократиялык мамлекет, күчтүү социалдык саясатты жүргүзөт жана Ата Мекендик социалдык базар чарбасын өнүктүрөт, жогорку турмуш деңгээли о.э. калкты иш менен камсыз кылат, социалдык коргойт, жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин чыныгы ишке ашырат, билим берүүнү, саламаттыкты сактоону, маданиятты бардык жарандарга жеткиликтүү жана замандын талабына ылайык түзүп берет, социалдык камсыздайт жана тейлейт, калктын жакыр жана аз камсыз болгон катмарларын колдойт [5, 14-б.].

Демек, ошентип, социалдык мамлекет бир эле убакта коомго таандык, мүмкүн болгон максатты, тартипти көздөйт жана ага тиешелүү болгон өндүрүштүк мамилелердин жана (анын ичинде адамдын өзүнө тиешелүү) дайыма өнүгүүдөгү өндүргүч күчтөр системасын ишке ашырат [4, 8-б.].

Социалдык мамлекет өзүнүн өнүгүү ар бир этаптарында артыкчылыктарын аныктайт жана принциптерин ишке ашыра алат. Артыкчылыктар социалдык- экономикалык жана саясий көйгөйлөрдүн өтө зарыл деңгээлдеринде аныкталат. Артыкчылыктар өтө татаал карама- каршы тарыхый шарттарда да аныкталат, бул маселелерди чечүү үчүн коом жаңы социалдык- экономикалык өнүгүүгө өтүү менен ал демократиялык принциптерге жана укуктук нормаларга таянышы керек.

Биздин өлкөнүн өнүгүү азыркы этабындагы социалдык мамлекеттин артыкчылыктары, социалдык- экономикалык мамилелердин өнүгүшүнө басым жасаган мамлекет. Алар макродеңгээл (эң эле артыкчылыктуу көйгөйлөрдү чечүү үчүн), мезодеңгээл (перспективдүү белгилүү мөөнөттөгү орточо милдеттерди чечүү үчүн) жана микродеңгээл (жакын арадагы артыкчылыктуу милдеттерди чечүү үчүн). Биздин мамлекетти өнүктүрүүдө социалдык саясаттын эң эле приоритеттүү көйгөйлөрү бүгүнкү күндө массалык төмөндөөгө жана калктын жакырдууусуна жол бербөө болуп саналууда, азыркы күндө социалдык- экономикалык, саясий жагдайда өлкөнүн

эгемендүүлүгүн сактоо проблемасы (улуттук коопсуздукту камсыздоо) өтө эле курч бойдон калууда [1, 41-б.].

Укуктук мамлекет бүтүн социалдык жалпылыкты, айрым адамдардын укукту сыйлаган жана ага карата бирдей мамиледе болгон мамлекеттик бийликтин ишмердүүлүгүн жана уюмдун түзүлүшүн көрсөтөт. Укуктук мамлекеттин айырмаланып турган бир катар белгилери бар экендигин изилдөөлөр көрсөттү. Анын биринчи белгиси, коомдук турмуштун бардык чөйрөлөрүндөгү мыйзамдын үстөмдүгү болуп саналат. Укуктук мамлекеттин экинчи айырмаланып турган белгиси, инсандын эркин өнүгүшүнүн мүмкүнчүлүгүнө укуктун кепил болуп кызмат кылышы. Үчүнчү олуттуу белгиси, мамлекеттин жана инсандын өз ара жоопкерчиликте болушу саналат.

Тиешелүү болгонду белгилеп кетсек, укуктук мамлекетти калыптандыруу – бул милдет өтө эле оор жана аны чечүү бүтүндөй коомдун көп жылдык аракетинин натыйжасында гана мүмкүн, Президенттин жана Жогорку Кеңештин максаттуу багыттагы ишмердиги Кыргызстанда демократиялык жана укуктук коомду курууга мүмкүндүк берет десек болот. Азыркы учурда Кыргыз Республикасы укуктук мамлекеттин шартында жашап жатат деп айтуу али эрте.

Аны менен бирге изилдөө көрсөткөндөй, укуктук мамлекетти түзүү этаптуулукту, ушул максатка жетүү жолундагы акырындык менен пайда болгон кыйынчылыктарды жеңип чыгып, ага туруштук берүүнү, маселени чечүүдөгү ырааттуулукту талап кылат жана мамлекетке, жарандарга укукка негизделген жалпы талаптар коюлат.

Биздин өлкөдө социалдык жана укуктук мамлекетти калыптандыруу этаптары төмөнкүчө аныкталат: мамлекетти куруу этабы (биз бул этаптан өттүк); демократиялык башталышка негизделген мамлекетти калыптандыруу: улуттук курулуш; мамлекетти башкарууга жарандардын массалык тартылышы.

Изилдөөчүлөр айрыкча белгилегендей, укуктук мамлекеттин идеясын ишке ашыруу процессинде Кыргызстандагы мыйзам чыгаруу, аткаруу жана сот бийлик бутактарынын ишмердүүлүктөрүн үч этапка бөлсөк болот. Биринчи этап, кайра куруу доорунан башталып, СССРдин кулашы менен аяктоо, республиканын Конституциясына негизги өзгөртүүлөрдү киргизүү менен мүнөздөлөт (1986-1993-жж.).

Экинчи этап, эгемендүүлүккө ээ болуу жана Кыргыз Республикасынын Конституциясын кабыл алуу менен аяктайт. Бул этап жаңы системадагы конституциялык институттардын, мекемелердин орношу менен коштолот, коммунисттик идеяны тануу, социалисттик формациянын кулоо натыйжасы мыйзам ченемдүү катарында, коомдук-экономикалык жана саясий системанын түп тамырынан бери

алмашуусу, баштан – аяк кескин түрдө өзгөртүлүшү менен мүнөздөлөт (1993-2003жж.).

Үчүнчү этап, практика жүзүндө укуктук мамлекеттин идеясын ишке ашыруу этабы, 2003 - жылы Кыргыз Республикасынын Конституциясын кабыл алуусунан кийин башталып жана азыркы мезгилге чейин уланат.

Укуктук мамлекет социалдык-саясий процесстерди демократиялаштыруу менен ажырагыз тыгыз байланышта, буга 2010-жылы кабыл алынган Кыргыз Республикасынын Конституциясы негиз болду, өлкөдө парламенттик башкаруу формасы түзүлдү, демек бул, келечектеги демократиялык принциптердин жана институттардын өнүгүшүнө мүмкүндүк берет. Конституциянын туруктуулугу социалдык, укуктук мамлекеттин идеяларын бекемдейт, цивилизациялуу укуктук талаанын түзүлүшүн,

ачык жана натыйжалуу мамлекетти, күчтүү жарандык коомду камсыздайт.

Адабияттар:

1. Акунов А. Развитие системы государственного управления Кыргызстана; организационно-функциональный анализ: Автореф. дисс. на соис. уч. ст. д.и.н. – Бишкек, 2000.
2. Бобков В.Н. Нужна политическая воля // РФ – Социальное государство: Материалы круглого стола. – М., 1996. – С. 61-62.
3. Ибраев А., Артыкбаев М. Социальная политика Кыргызской Республики в условиях демократизации страны. – Бишкек, 2011.
4. Конституция Российской Федерации: Принята всенародным голосованием 12 декабря 1993 года. – М., 1997. – 56 с.
5. Морозова Л.А. Теория государства и права. – М., 2003; Ее же Функции российского государства на современном этапе // Государство и право. – 1993. - № 6. С. 96.

Рецензент: д.полит.н., профессор Артыкбаев М.Т.